

Sygn. akt VIII Gz 14/15

POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Budzyńska

Sędziowie: SSO Natalia Pawłowska – Grzelczak

SSO Agnieszka Górską (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2015 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. J.

przeciwko (...) R. i Spółka spółce jawnej w S.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 16 października 2014 roku w przedmiocie odrzucenia apelacji, sygn. akt X GC 684/13

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

W dniu 23 maja 2014 roku pozwana (...) R. i Spółka spółka jawna z siedzibą w S. wniosła nieopłaconą apelację od wyroku wydanego przez Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w S. X Wydział Gospodarczy z dnia 9 kwietnia 2014 roku.

Zarządzeniem z dnia 5 czerwca 2014 roku pozwana została zobowiązana do uiszczenia opłaty od apelacji w wysokości 2.599 zł w terminie 7 dni, pod rygorem odrzucenia apelacji. Wezwanie do uiszczenia opłaty od apelacji doręczono pełnomocnikowi pozwanej w dniu 11 czerwca 2014 roku. W dniu 14 czerwca 2014 r. pozwana wniosła o zwolnienie jej od kosztów sądowych wraz z zawiadomieniem o wypowiedzeniu pełnomocnictwa. Postanowieniem z dnia 11 lipca 2014 r. referendarz sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin-Centrum w Szczecinie oddalił wniosek pozwanej w przedmiocie zwolnienia od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego w całości. Postanowienie wróciło do nadawcy z adnotacją „nie podjęto w terminie”, w związku z brakiem odbioru przez pozwaną. Zarządzeniem z dnia 11 września 2014 roku pozwana została zobowiązana do uiszczenia opłaty od apelacji w wysokości 2.599 zł w terminie 7 dni, pod rygorem odrzucenia apelacji. Wezwanie do uiszczenia opłaty od apelacji doręczono pozwanej w dniu 18 czerwca 2014 roku. Opłata nie została uiszczona. W dniu 25 września 2014 r. pozwana wniosła o prawidłowe doręczenie jej postanowienia referendarza sądowego z dnia 11 lipca 2014 r. w przedmiocie oddalenia wniosku pozwanej o zwolnienie jej od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego w całości wraz z ponownym wnioskiem o zwolnienie w całości od kosztów sądowych w sprawie. Pozwana argumentowała, że w piśmie z dnia 31 sierpnia 2013 r. wskazała jako adres dla doręczeń: ul. (...), (...)-(…) S. wskazując, że pomimo wypowiedzenia pełnomocnictwa r.pr. A. D., powyższy adres pozostaje aktualny, ponieważ pozwana spółka była i jest reprezentowana przez pełnomocnika - prokurenta Z. K..

Postanowieniem z dnia 16 października 2014 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie odrzucił ponowny wniosek pozwanej (...) R. i Spółka spółki jawnej w S. z dnia 25 września 2014 r. o zwolnienie jej od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego w całości (pkt I) oraz odrzucił apelację pozwanej od wyroku z dnia 9 kwietnia 2014 r. (pkt II).

W uzasadnieniu Sąd pierwszej instancji wskazał, że nie sposób przyjąć, że adres: ul. (...), (...)-(…) S., będący adresem Kancelarii (...), stanowi adres dla pozwanej spółki. Z treści pisma wyraźnie wynika, iż jest adres do doręczeń dla pełnomocnika. Z żadnego pisma nie wynika także, aby po wypowiedzeniu pełnomocnictwa korespondencję do pozwanej należało kierować do rąk prokurenta pozwanej i to w dalszym ciągu na adres pełnomocnika. Zwrócił uwagę, że w piśmie pozwanej, w którym wniosła o zwolnienie jej od kosztów sądowych wraz z zawiadomieniem o wypowiedzeniu pełnomocnictwa pozwana wskazała na kopercie adres: ul. (...), (...)-(…) S., na który to adres zostało skierowane postanowienie referendarza sądowego z dnia 11 lipca 2014 r. Tożsamy adres został wskazany na kopercie zawierającej wniosek pozwanej o prawidłowe doręczenie jej postanowienia referendarza sądowego z dnia 11 lipca 2014 r. w przedmiocie oddalenia wniosku pozwanej o zwolnienie jej od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego w całości. Ponadto pozwana odebrała wezwanie do uiszczenia opłaty od apelacji, które zostało skierowane na adres: ul. (...), (...)-(…) S.. Wobec powyższego Sąd pierwszej instancji uznał, że postanowienie referendarza sądowego zostało skierowane na właściwy adres pozwanej.

Powołując się na brzmienie art. 107 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd podkreślił, że regulacja w nim zawarta zapewnić ma prawidłowy tok procesu, uniemożliwiając skuteczne składanie kolejnych wniosków o zwolnienie od kosztów w sytuacji, gdy pierwotny wniosek został oddalony, a sytuacja finansowa strony nie zmieniła się. W niniejszej sprawie pozwana nie przytoczyła zaś żadnych nowych okoliczności uzasadniających zwolnienie od kosztów, wskazując jedynie, że Bank (...) wypowiedział pozwanej przysługujący jej dotąd kredyt obrotowy, w związku z tym nie posiada wymaganych środków finansowych na pokrycie kosztów postępowania sądowego. Pozwana w żaden sposób nie wykazała pogorszenia się swej sytuacji finansowej oraz trwałej niemożności uzyskania środków na uiszczenie kosztów sądowych. W oparciu o powyższe wniosek pozwanej o zwolnienie jej od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego w całości wraz z ponownym wnioskiem o zwolnienie w całości od kosztów sądowych w sprawie należało odrzucić. Następnie, odwołując się do brzmienia art. 124 § 5 k.p.c., Sąd pierwszej instancji uznał, że złożenie kolejnego wniosku o zwolnienie od kosztów, który z przyczyn formalnych został odrzucony nie wpływa na obowiązek strony uiszczenia opłaty. Mając zatem na uwadze brzmienie art. 370 k.p.c. apelacja pozwanej podlegała odrzuceniu jako nieopłacona.

Pozwana wywiodła zażalenie na orzeczenie zawarte w pkt 2 postanowienia z dnia 16 października 2014 r., wnosząc o jego uchylenie, przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu skarżąca powołała się na wnioski, sformułowane w piśmie z dnia 25 września 2014 r., to jest wniosek o prawidłowe doręczenie postanowienia referendarza sądowego z dnia 11 lipca 2014 r. w przedmiocie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych oraz ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, złożony wobec zaistnienia nowych okoliczności w sprawie i nie stanowiących uzasadnienia poprzedniego wniosku. Wskazała, że nie mogła przewidzieć, że Sąd bez przeprowadzenia postępowania dowodowego nie uwzględni żadnego z ww. wniosków, a w szczególności odmówi jej doręczenia dokumentów objętych pierwszym wnioskiem o zwolnienie od kosztów i uniemożliwi skorzystanie z przysługującego jej środka zaskarżenia. W konsekwencji zatem Sąd doszedł do błędnych wniosków, że pozwana nie opłaciła wniesionej apelacji, a co za tym idzie apelacja podlega odrzuceniu. Pozwana uznała nadto, że nawet gdyby odmowa sądu I instancji, a nawet odrzucenie ponownego wniosku o zwolnienie od kosztów były zasadne, to sąd I instancji winien doręczyć w pierwszej kolejności pozwanej stosowne orzeczenie w tym zakresie, następnie wezwać pozwaną do uiszczenia należnej opłaty od apelacji, a dopiero na wypadek jej nieuiszczenia postanowić o odrzuceniu tejsze apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko skarżącego dotyczące braku prawidłowego doręczenia pozwanej odpisu postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 11 lipca 2014 r. Pozwana w wywiedzionym zażaleniu oraz złożonym w dniu 25 września 2014 r. piśmie podnosiła, że odpis ww. postanowienia winien, po wypowiedzeniu pełnomocnictwa przez r. pr. A. D., zostać doręczony jej pełnomocnikowi - prokurentowi Z. K..

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że w piśmie z dnia 31 sierpnia 2013 r. (k. 56) wskazano, że pełnomocnikami pozwanej są r. pr. A. D. oraz Z. K., a doręczeń należy dokonywać na adres wskazany w stopce pisma, to jest ul. (...), (...)-(...) S.. Pismo zostało podpisane przez obydwie wymienione jako pełnomocnicy osoby i dołączono do niego umowę o zarząd interesami, mającą stanowić podstawę do uznania Z. K. za pełnomocnika procesowego w rozumieniu art. 87 § 1 k.p.c. Zauważyć w tym miejscu trzeba, że Sąd Rejonowy nie uznał udzielonego Z. K. pełnomocnictwa za nieprawidłowe, nie kwestionował skuteczności umowy o zarząd interesami z dnia 19 kwietnia 2013 r. Przede wszystkim jednak Sąd pierwszej instancji nie dał wyrazu temu, aby Z. K. nie został dopuszczony do udziału w sprawie charakterze pełnomocnika. Z. K. składał pisma procesowe, które podpisywał jako pełnomocnik. Sąd pierwszej instancji nie wzywał do uzupełnienia chociażby pisma z dnia 2 listopada 2013 r. (k. 108) poprzez podpisanie przez osobę umocowaną do reprezentacji pozwanej, co pozwala przyjąć że pismo takie uznawał za złożone skutecznie. Na marginesie jedynie wskazać należy, że w omawianym piśmie Z. K. wnosił o doręczenie bezpośrednio jemu pisma, zawierającego zobowiązanie kierowane do pozwanej. Jako adres do doręczeń ponownie wskazał adres kancelarii prawnej, która siedzibę miała przy ul. (...) w S..

Powołane powyżej okoliczności nie dają podstaw do uznania, że po wypowiedzeniu pełnomocnictwa przez r. pr. A. D., pisma procesowe należało kierować bezpośrednio do strony pozwanej i na jej adres. Zgodnie bowiem z treścią art. 133 § 3 zd. 1 k.p.c. jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczenia należy dokonać tym osobom. W świetle zaś korespondencji sporządzonej przez pozwaną, wskazywanych danych pełnomocników i woli otrzymywania korespondencji na adres kancelarii prawnej, a także braku przesądzenia że Z. K. nie może być pełnomocnikiem strony, nie było podstaw do dokonywania doręczeń pism sądowych na adres inny niż ul. (...) w S..

Niezależnie jednak od oceny prawidłowości pełnomocnictwa udzielonego Z. K. jako osobie sprawującej zarząd interesami strony obowiązek dokonania doręczenia bezpośrednio Z. K. i na podany przez niego adres wynikał z faktu, że w toku postępowania Z. K. ustanowiony został prokurentem pozwanej spółki. Na rozprawie w dniu 16 grudnia 2013 r. Z. K. złożył do akt dokumenty związane z ustanowieniem prokury, w tym uchwałę nr 1 wspólników pozwanej z dnia 13 grudnia 2013 r. (k. 111). Na mocy tej uchwały Z. K. został ustanowiony prokurentem spółki i wskazano, że prokura ma charakter samoistny.

Zgodnie z art. 109¹ § 1 k.c. prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców, które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Prokura stanowi bowiem rodzaj pełnomocnictwa, co oznacza, mimo braku wyraźnego odesłania, że w sprawach nieuregulowanych odmiennie mają do niej zastosowanie wprost przepisy o pełnomocnictwie. Czynności objęte prokurą mogą mieć charakter zarówno sądowy, jak i pozasądowy. Przez pojęcie czynności sądowych należy rozumieć reprezentowanie przedsiębiorcy w postępowaniu przed sądami powszechnymi, administracyjnymi, SN, sądami polubownymi, a także w postępowaniu przed organami administracji samorządowej i rządowej. W zakresie tych czynności prokurent występuje jako przedstawiciel strony, w szczególności pełnomocnik procesowy w rozumieniu art. 88 k.p.c., a nie strona (tak też Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, red. A. Kidyba, WKP 2012, System Informacji Prawnej LEX).

Powyższe stanowisko znajduje również odzwierciedlenie w orzecznictwie. W uchwale z dnia 24 lipca 2013 r. (sygn. III CZP 45/13, opubl. w OSNC 2014/3/26) Sąd Najwyższy wskazał, że upoważnienie do dokonywania czynności sądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa oznacza także, że sam prokurent może być pełnomocnikiem

procesowym. Ustawowe umocowanie prokurenta do czynności sądowych nie tworzy eo ipso pełnomocnictwa procesowego, bo do jego istnienia konieczne jest zawiśnięcie przed sądem konkretnej sprawy; pełnomocnictwo procesowe powstaje dopiero wtedy, gdy prokurent zgłosi się w tej sprawie w sądzie jako pełnomocnik i okaże stosowny dokument, zastępujący wymagane od pełnomocnika sporządzone na piśmie pełnomocnictwo procesowe; dokumentem tym jest odpis lub wyciąg z rejestru sądowego.

W ocenie Sądu odwoławczego wystarczające jest w tym zakresie przedstawienie uchwały, na mocy której powołano prokurenta spółki. Dla ważności powołania prokurenta nie jest bowiem wymagany wpis w Krajowym Rejestrze Sądowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2005 r., sygn. II CK 120/05, opubl. w M. Prawn. 2005/22/1095). Na dopuszczalność ustanowienia pełnomocnikiem spółki osoby będącej prokurentem Sąd Najwyższy wskazywał także w wyroku z dnia 15 listopada 2006 r. (sygn. V CSK 252/06, opubl. w M. Prawn. 2006/24/1303).

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić zatem trzeba, że Z. K., najpóźniej z momentem złożenia dokumentów dotyczących ustanowienia prokury, to jest 16 grudnia 2013 r., winien być traktowany jako pełnomocnik procesowy pozwanej. Zasadnie zatem podnoszą skarżący, że również postanowienie z dnia 11 lipca 2014 r. o oddaleniu wniosku o zwolnieniu od kosztów sądowych powinno zostać doręczone Z. K.. Wobec zaś treści pisma z dnia 31 sierpnia 2013 r. doręczenie powinno nastąpić na adres kancelarii prawnej, to jest u. (...) w S.. Skoro więc przesyłka została skierowana bezpośrednio do strony i na adres spółki to nie może być uznana za skutecznie doręczoną w świetle brzmienia art. 133 § 3 k.p.c.

Konsekwencją uznania za nieprawidłowe doręczenia postanowienia o oddaleniu wniosku pozwanej o zwolnienie od kosztów postępowania apelacyjnego jest przyjęcie, że nie rozpoczął biegu termin do zaskarżenia ww. orzeczenia i nie jest ono prawomocne.

Tym samym nie zaistniały przesłanki do wezwania pozwanej do uiszczenia opłaty od apelacji, a tym bardziej uznania że termin do dokonania opłaty bezskutecznie upłynął. Ostatecznie zatem, niezależnie od prawidłowości rozstrzygnięcia w przedmiocie odrzucenia ponownego wniosku o zwolnienie od kosztów, nie ma podstaw do przyjęcia że zaistniały podstawy do odrzucenia apelacji przewidziane w art. 370 k.p.c. Uznanie apelacji za nieopłaconą było przedwczesne.

Odnosząc się zaś na końcu do argumentacji skarżącej dotyczącej obowiązku Sądu do wezwania do uiszczenia należnej opłaty przed odrzuceniem apelacji, stwierdzić trzeba, że stanowisko pozwanej jest uzasadnione jedynie w części. Sąd pierwszej instancji ma bowiem obowiązek wezwać stronę do uiszczenia opłaty od apelacji dopiero w sytuacji, gdy postanowienie o oddaleniu wniosku od kosztów jest prawomocne i obowiązek taki wynika z brzmienia art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t. jedn. Dz. U. 2014 r., poz. 1025 ze zm.). Jednakże obowiązek takiego nie ma w razie odrzucenia ponownego wniosku pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych. Wniosek taki nie podlega bowiem zaskarżeniu i jego złożenie pozostaje bez wpływu na bieg terminu do opłacenia pisma (art. 112 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Powołane powyżej rozważania pozostają jednak bez wpływu na ocenę zaskarżonego rozstrzygnięcia, wydanego przez Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie.

Tak argumentując Sąd Okręgowy, na podstawie art. art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., orzekł, jak w sentencji postanowienia.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego nastąpi, stosownie do art. 108 k.p.c., w orzeczeniu kończącym postępowanie przez Sądem II instancji.